

Digitaalitekologia on muuttanut monia asioita, mutta miten se vaikuttaa sukupuolten tasa-arvoon? Digitalisaatio on mullistanut työmarkkinat, muuttanut tapaa, jolla olemme vuorovaikutuksessa ystäviemme kanssa, ja muokannut yhteiskunnallista osallistumista. Se vaikuttaa työelämän tulevaisuuteen ja aiheuttaa myös verkkoväkivallan riskin. Nämä ovat uusia haasteita, mutta ne tarjoavat myös mahdollisuuksia käsitellä sukupuolten eriarvoisuutta, joka vaikuttaa sekä naisiin että miehiin, vaikkakin usein eri tavoin. Euroopan tasa-arvoinstituutti (EIGE) on tutkinut digitalisaation sukupuolivaikutuksia. Tutkimuksen tuloksista on tietoa alla.

Sukupuolittunut digitaalinen polku

Itseluottamuksella on merkitystä

Yli yhdeksällä kymmenestä tytöstä ja pojasta (16–24) on riittävät taidot käyttää digitaalitekologiaa arjessaan. Ero on itseluottamuksessa: pojat luottavat omaan digiosaamiseensa enemmän kuin tytöt. Esimerkiksi 73 prosenttia 15–16-vuotiaista pojista kokee, että he pystyvät vaivatta käyttämään digitaalisia laitteita, joita he eivät tunne kovin hyvin. Samanikäisistä tytöistä näin kokee vain 63 prosenttia. Niissä maissa, joissa nuorten luottamus omaan digiosaamiseensa on heikompi (esim. Latviassa, Itävallassa ja Suomessa), ero itseluottamuksessa naisten ja miesten välillä on huomattavasti suurempi. Suomessa ero on jopa 25 prosenttiyksikköä.

Digialan työpaikat eivät houkuttele naisia

Tyttöjen vähäinen luottamus omiin digitaitoihinsa kulkee käsi kädessä vähäisempien pyrkimysten kanssa hakeutua digitaalialalle. Vain neljässä EU-maassa (Bulgariassa, Maltalla, Romaniassa ja Virossa) teini-ikäiset tytöt kertovat olevansa kiinnostuneita työskentelemään tieto- ja viestintätekniikan asiantuntijoina 30 vuoden iässä. Myös näissä maissa kiinnostus on hyvin alhaista (1–3 prosenttia). Muissa EU-maissa kiinnostusta ei juurikaan ole. Sitä vastoin 3–15 prosenttia teini-ikäisistä pojista kaikkialla EU:ssa kertoo haluavansa tieto- ja viestintätekniikan ammattilaisiksi. Tämä osoittaa, kuinka voimakkaasti sukupuolistereotyyppit vaikuttavat ainevalintoihin. Myöhemmin tämä johtaa siihen, että tietyt opiskelu- tai työalat ovat jatkuvasti nais- tai miesvaltaisia.

Digiasiantuntijoiden kysyntä suurta: pulaa naisista

Koulutusjärjestelmässä sukupuolittuneisuus on kaikkein selkein STEM-aineissa (luonnontieteet, teknologia, insinööritieteet ja matematiikka). Viime vuosikymmenen aikana STEM-aineiden tutkinnon suorittaneiden naisten osuus on laskenut EU:ssa 23 prosentista 22 prosenttiin. Tämä sukupuolijakauma heijastuu myös työmarkkinoille, jossa naisten osuus STEM-ammateissa on 14 prosenttia, mikä ei ole muuttunut lähes ollenkaan viime vuosikymmenen aikana.

Sukupuolittunut digitaalinen polku

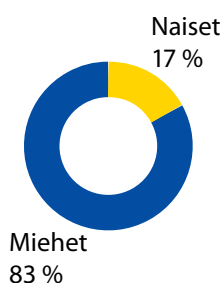
DIGITAALISET TAIDOT

LUOTTAMUS OMIIN DIGITAITOIHIN

DIGITAALINEN KOULUTUS

Naisten osuus tieto- ja viestintätekniikan ja tekniikan alan tutkinnon suorittaneista EU:ssa on 17 %. Vuosien 2004 ja 2015 välillä se laski 20 jäsenvaltiossa.

DIGIASIANTUNTIJAT

8 /10 TVT-työpaikasta miehille

EU:ssa on 8 miljoonaa TVT-alan asiantuntijaa, joista naisten osuus on 17 %

VAIKUTUS

500 000 TVT-alan asiantuntijaa lisää vuoteen 2020 mennessä

- Selvempi sukupuolten palkkaero
- Sukupuolistereotyyppioita ei kyseenalaisteta
- Teknologia-alan sukupuolittuminen
- Taloudellinen tappio EU:lle

Tieto- ja viestintätekniikan alalla on käytössä vain murto-osa naisten potentiaalista. Vaikka tieto- ja viestintätekniikan asiantuntijoiden kysyntä EU:ssa on suurta, naiset muodostavat vain 17 prosenttia EU:ssa tällä hetkellä työskentelevistä kahdeksasta miljoonasta TVT-asiantuntijasta. Ennusteiden mukaan EU:ssa tullaan tarvitsemaan yli 500 000 uutta TVT-asiantuntijaa vuoteen 2020 mennessä, joten tilanteesta muodostuu tulevaisuuden haaste.

Yksi syistä siihen, etteivät naiset eivätkä hakeudu TVT-alan töihin, on se, että heidän on vaikea löytää paikkaansa miesvaltaisilla työpaikoilla. Tieto- ja viestintätekniikan asiantuntijoina työskentelevien miesten lähin esimies on harvemmin nainen kuin naisten. Naiset työskentelevät todennäköisemmin työpaikoilla, joilla on noin saman verran naisia ja miehiä (kuva 1). Tämä viittaa siihen, että tieto- ja viestintätekniikan asiantuntijoina työskentelevät naiset ovat todennäköisemmin juuri työpaikoilla, joilla on enemmän naisia. Nämä tieto- ja viestintätekniikan työpaikkojen sukupuolijakaumat osoittavat, että naisten kyky saada tieto- ja viestintätekniikan työpaikka ja pysyä samassa työssä riippuu merkittävästi työpaikalla olevien naisten määrästä.

Digiala tarjoaa paremman työ- ja yksityiselämän tasapainon

Tieto- ja viestintätekniikan työpaikkojen työolosuhteet ovat yleensä suotuisat, erityisesti työn laatuun sekä työ- ja perhe-elämäntasapainoon vaikuttavien aikajärjestelyjen osalta. Esimerkiksi terveydenhuoltoalalla työskenteleviin naisiin verrattuna tieto- ja viestintätekniikka-alalla työskentelevät naiset ovat mahdollisesti paremmissa fyysisessä ja sosiaalisessa ympäristössä. Sekä naiset että miehet, jotka työskentelevät tieto- ja viestintätekniikan alalla, voivat päättää työajastaan itsenäisemmin kuin esimerkiksi terveydenhuollon ammattilaiset. Lisäksi suurin osa tieto- ja viestintätekniikan alan työntekijöistä kokee, että heidän työaikansa sopii hyvin yhteen perhe-elämän ja sosiaalisen elämän kanssa.

Sukupuolijakauman vaikutukset

Sukupuolisegregaatio on yksi keskeisimmistä tekijöistä, jotka vaikuttavat sukupuolten väliseen palkkaeroon EU:ssa. Tieto- ja viestintä-

tätekniikka on yksi parhaiten palkatuista aloista. Tieto- ja viestintätekniikan alalla työskentelevät naiset saavat keskimäärin parempaa palkkaa kuin muilla aloilla työskentelevät naiset. Kuukausipalkkojen ero naisten ja miesten välillä on pienempi tieto- ja viestintätekniikan asiantuntijoiden kohdalla (13 prosenttia) kuin terveydenhuolto- alalla (26 prosenttia) tai kaikilla aloilla (33 prosenttia).

Vaikka miesvaltaisuus STEM-työpaikoissa ja erityisesti TVT-alalla on seurausta sukupuolistereotyyppioista, se vahvistaa edelleen feminiinisyteen ja maskuliinisuuteen liittyvää ajattelua ja eriyttää omalta osaltaan naisten ja miesten rooleja yhteiskunnassa. Lisäksi naisten vähäinen määrä tieteen ja teknologian kehittämistyössä pahentaa teknologian sukupuolittumista entisestään.

EIGE:n tutkimustulokset osoittavat, että sukupuolijakauman tasapainottaminen STEM-koulutusaloilla johtaisi talouskasvuun, työpaikkojen lisääntymiseen (jopa 1,2 miljoonaa vuoteen 2050 mennessä) ja bruttokansantuotteen kasvuun pitkällä aikavälillä (jopa 820 miljardia euroa vuoteen 2050 mennessä). On odotettavissa, että uudet STEM-työpaikat ovat tehokkaita ja hyväpalkkaisia, mikä parantaisi EU:n kilpailukykyä ja pienentäisi vähitellen sukupuolten välistä palkkaeroa.

Sukupuolittuneet digitaaliset tilat

Sukupuolinormit voivat hyvin verkossa

Digitaaliset alustat ovat voimaannuttavia paikkoja, jotka vaikuttavat identiteetin muodostumiseen, mutta ne saavat käyttäjät myös tarkkailemaan itseään. Tytöille sosiaalinen media saattaa saada heidät tuntemaan, että he ovat valvovan silmän alla ja että heidän täytyy nähdä paljon vaivaa, jotta he olisivat sosiaalisessa mediasa kauniita, hoikkia, nuorekkaita, hyvännäköisiä ja aktiivisia. Tämä näkyy nuorten naisten verkkokäyttäytymisessä ja erityisesti siinä, kuinka usein he lataavat itse luotua sisältöä, erityisesti valokuvia.

Pojat kohtaavat myös haasteita verkossa. EIGE:n 10 jäsenvaltiossa tekemien kohderyhmätutkimusten mukaisesti jotkut pojat saat-

Kuva 1. TVT-asiantuntijoiden työpaikkojen sukupuolijakauma EU28:ssa (20–64, %, 2015)

Lähde: EIGE:n laskelmat perustuvat vuoden 2015 Euroopan työolotutkimuksen mikrodataan.

tavat yliarvioida omia kykyjään käsitellä verkossa kohtaamiaan ongelmia eikä heillä ole samanlaisia valmiuksia hakea ja ottaa vastaan apua kuin tytöillä. Tämä liittyy stereotyyppisiin odotuksiin, joiden mukaan poikien on käyttäydyttävä ”kuin miehet”. Virtuaalinen ympäristö vahvistaa myös sukupuolistereotyyppiä ja vahvistaa ”toksista maskuliinisuutta”. Tämä näkyy erityisesti peleissä, joissa miesten aggressiivinen käyttäytyminen on sallittua ja joissa naiset ovat seksualisoituja objekteja. Tämä on tärkeää ottaa huomioon, sillä lähes puolet 15-vuotiaista pojista pelaa yhteistyöpelejä verkossa joka päivä (Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö).

Verkkoväkivaltaa ei pääse pako

Monelta nuorelta odotetaan verkossa aggressiivista käyttäytymistä, joka on normalisoitumassa. 15-vuotiaista tytöistä 12:ta prosenttia on kiusattu verkossa viestien kautta ainakin kerran, pojista vain seitsemää prosenttia. Tämän seurauksena nuoret ovat kehittäneet ennaltaehkäiseviä ja reagoivia selviytymisstrategioita digitaalisia tiloja varten. Erityisesti tytöt ja nuoret naiset rajoittavat erityisesti sitä, mitä he ilmaisevat verkossa, koska he pelkäävät aggressiivista verkkokäyttäjien, seksuaalisuutta verkkokiusaamista, juoruja ja vihamielisiä kommentteja. Pojat vaikuttavat enimmäkseen jättävän häirinnän huomiotta ja väheksyvät sitä.

”Minua pelottaa ilmaista mielipiteitäni verkossa. En kerro niitä, koska tiedän, että aina löytyy joku, joka ei pidä siitä, mitä postaan.” (tyttö, 15 vuotta, Ruotsi)

Teknologia lisää aktiivista kansalaisuutta

Nykypäivän nuoret ovat internetin ja sosiaalisen median aktiivisia käyttäjiä, ja he ovat verkkouutisten suurkuluttajia. Nuoret saavat helposti tietoa, tutustuvat eri näkökulmiin ja osallistuvat yhteiskunnalliseen keskusteluun, mikä voi tukea merkittävästi osallistumista yhteisön toimintaan ja kansalaisaktivismia. Nuorten naisten tiedonsaanti ja sosiaalisen median merkittävä käyttö eivät kuitenkaan välttämättä johda siihen, että heidän kansalaisaktiivisuutensa tai poliittinen osallistumisensa lisääntyy. Tämä on

seurausta siitä, että tytöt huolehtivat siitä, että huolella luodut verkkoprofiilit sopivat perinteisiin käsityksiin siitä, mikä on nuorille naisille sopivaa käytöstä.

Nuoret ajattelevat, että digitalisaatiosta käydyissä keskusteluissa keskitytään pääasiassa riskeihin, mikä johtaa rajoittaviin ja kielteisiin päätelmiin. He ajattelevat, että internetin turvallisuusviestinnässä olisi keskityttävä vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseen ja vastuulliseen verkkokäyttäjien eikä rajoituksiin. Se, että tytöt ja nuoret naiset pääsisivät käyttämään digitaalisten tilojen tuomia oppimiseen, poliittiseen ajatteluun, keskusteluun, mobilisaatioon ja aktivismiin liittyviä mahdollisuuksia kattavasti, auttaisi lisäämään naisten osuutta johtajista ja tasapainottaisi sukupuolijakaumaa päätöksenteossa, varsinkin politiikassa.

Miten poliittiset päättäjät voivat parantaa tilannetta?

- EU hyötyisi vahvemmassa sukupuolinäkökulmasta kaikessa digitalisaatiopolitiikassaan.
- Sukupuolten tasa-arvon on oltava jatkuva ja keskeinen osa tulevaa EU:n nuorisostrategiaa ja -politiikkaa.
- Digiosaamiseen liittyvän sukupuolten välisen eron poistaminen helpottaisi työmarkkinoiden pullonkauloja, lisäksi EU:n kilpailu- kykyä ja vähentäisi sosioekonomista eriarvoisuutta.
- Toimintalinjat, jotka pyrkivät vähentämään digiosaamiseen liittyvän itseluottamuksen sukupuolittuneisuutta, lisäävät koulutuksen tehoa ja tukisivat talouskasvua.
- Myönteisten sukupuolienormien edistäminen verkon ulkopuolella ja verkossa tukisi nuorten naisten täyttä osallistumista digitaalisissa tiloissa.
- Kansalaisjärjestöt, erityisesti nuoriso- ja naisjärjestöt, joita tuettaisiin riittävien resurssien avulla, mahdollistaisivat tyttöjen osallistumisen yhteiskuntaan ja päätöksentekoon.
- Opettajien digitaalisen osaamisen kattava, kestävä ja jatkuva ammatillinen kehittäminen on varmistettava.

© Rawpixel.com/Shutterstock.com

- Lainsäädäntö, joka suojaa tyttöjä kaikelta sukupuoleen perustavalta tietoverkkorikollisuudelta, on pantava täytäntöön.
- Euroopan komission tieto- ja viestintätekniikka-alan kanssa käymää keskustelua laitonta verkon vihapuhetta koskevista säännöistä voitaisiin laajentaa sisällyttämällä siihen sukupuolinäkökohdat.

EIGE tuottaa säännöllisesti raportteja, joissa tarkastellaan Pekingin toimintaohjelman tai muiden EU-politiikan ensisijaisten tavoitteiden eri alueita Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajien pyynnöstä. Tämä tiedote perustuu raporttiin "Study and work in the EU: set apart by gender", joka laadittiin pyynnöstä Viron puheenjohtajakaudella (2017); tutkimukseen "Women and men in ICT: a chance for better work-life balance", joka laadittiin pyynnöstä Bulgarian puheenjohtajakaudella (julkaistaan 2018) ja raporttiin "Gender equality and youth: opportunities and risks of digitalisation" (ei vielä julkaistu), joka laadittiin pyynnöstä Itävallan puheenjohtajakaudella (2018). Raportissa on lisätietoja tietoista, joihin tekstissä viitataan, sekä tarkat viitteet.

Muita EIGE:n viimeaikaisia julkaisuja:

- Economic benefits of gender equality in the EU (2017)
- Gender, skills and precarious work in the EU (2017)
- Poverty, gender and intersecting inequalities (2016)

Voit tutustua EIGE:n aikaisempiin Pekingin toimintaohjelmaan liittyviin raportteihin ja julkaisuihin osoitteessa <http://eige.europa.eu/monitoring-the-bpfa>

Euroopan tasa-arvoinstituutti EIGE

Euroopan tasa-arvoinstituutti (EIGE) on EU:n sukupuolten tasa-arvoa käsittelevä tietokeskus. EIGE tukee poliittisia päättäjiä ja kaikkia asiaan liittyviä elimiä niiden pyrkimyksissä naisten ja miesten välisen tasa-arvon toteuttamiseen kaikkialla Euroopassa tarjoamalla erityisasiantuntemusta sekä vertailukelpoisia ja luotettavia tietoja sukupuolten tasa-arvosta Euroopassa.

© Euroopan tasa-arvoinstituutti (EIGE)
Jäljentäminen on sallittua, jos lähde mainitaan.

Euroopan tasa-arvoinstituutti EIGE
Gedimino pr. 16.
LT-01103 Vilna
LIETTUA

Yhteystiedot

<http://eige.europa.eu>
facebook.com/eige.europa.eu
twitter.com/eurogender
youtube.com/eurogender
eige.sec@eige.europa.eu
 +370 52157444

Print: MH-04-18-679-FI-C 978-92-9482-251-2 doi:10.2839/343244
 PDF: MH-04-18-679-FI-N 978-92-9482-257-4 doi:10.2839/311520